

Dinamittá vált aranyérem

A világ kimagasló szellemi teljesítményeinek olimpiája a Nobel-díjak odaítélésével fejeződik be. Ünnepe a tudományos, az irodalmi és a társadalmi életben. Kiváltképp azokban az országokban, ahol ezzel a rangos kitüntetéssel ismerték el valakinek a teljesítményét. Nekünk, magyaroknak többször volt alkalmunk örülni a megtiszteltetésnek, hiszen eddig tizenkétszer került Alfred Nobel aranyérme magyar vagy magyar származású személyiséghez. Különösen a természettudományokban jeleskedtünk. Igaz, csak egy ízben utazott magyar tudós Budapestről Stockholmba átvenni a díjat; 1937-ben Szent-Györgyi Albert. A többiek az itthoni szellemi „hamuban sült pogácsával” indultak útnak, de más nemzetek tagjaiként jutottak a csúcsra.

HANKÓ ILDIKÓ

Az idén ismét hazánk szülöttének ítéltek oda a legrangosabb díjat, méghozzá irodalmi alkotásért. Kertész Imre magyar író az első irodalmi Nobel-díjas hazánkban. Tudom, hogy ilyenkor mindenkinek nevek ötlenek föl az emlékeztetésben, hogy kiknek kellett volna már korábban részesülni ebben a dicsőségben. *Móricz, Mikszáth, Márai, Pilinszky* vagy *Ady és József Attila*? Nehéz lenne választani. Hogy ez nem történt így, annak egyetlen akadály a csodálatosan szép, egyedi és mások számára alig hozzáférhető nyelvünkben keresendő.

Akárhogy is van, a világ tudomást szerzett egy magyar íróról. Néhány napig téma voltunk a világsajtóban. Ünnepeztünk is volna, ha bele nem rondítanak örömünkbe. Ha valaki nem tudta volna, akkor mára világhíressé vált: „Kertész Imre magyar író Nobel-díjas. Zsidó” – adja tudtul a Magyar Hírlapban október 11-én *Tamás Gáspár Miklós*. Ezzel semmi újat nem mondott, hiszen aki olvasta Kertész Imre Sorstalanság című könyvét – elsősorban ezért kapta az elismerést –, az pontosan tudja, hogy az író megjárta Auschwitz poklát.

És ez nem volt elég. Maga a kitüntetett is gondoskodott róla, hogy ne legyen felhőtlen az örömünk. Amikor a díj odaítélése után megérkezett Ferihegyre, újságírók, barátok, „magyar származású magyarok” kicsorduló szeretettel várták az első magyar Nobel-díjas író. Gyönyörű vörös rózsát nyújtottak át neki, ami jól harmonizált Kertész lazán nyakába vetett vörös sáljával. Aztán riporteri kérdések következtek, valami olyasfélék, hogy milyen érzés hazajönni, milyen érzés a feléje áradó szeretet. És ekkor hatalmasat csattant az a pofon, ami tizenötmillió magyar ember arcán ült meg. Ugyanis Kertész fejtegetésbe kezdett, aminek az volt a lényege, hogy számára az ország, a haza, a nemzet értelmetlen fogalmak, ő szeretni is csak egy vagy két konkrét embert tud. A levegő megfagyott, a riporternő is meghökkenként egy kicsit, de elég rutinos volt ahhoz, hogy megtartsa hidegvérét.

Ne higgyék, hogy ez az első eset, hogy Kertész megfélemedezett arról, hogy ennek a népnek a kultúrája, a nyelve segítette a magas elismeréshez. Az ő Nobel-díjában benne van az egész magyar kultúra is, és ezt nem lehet letagadni, sem elfelejteni. Máskor is előfordult már, hogy külhonban járva-elve nyilatkozataival igaztalan vádakkal illette szülőhazáját. A Die Zeit című liberális lapnak azt nyilatkozta, hogy „Magyarországon nyílt antiszemitizmus uralkodik. Nyíltan nácik, agresszív nacionalisták lépnek fel a médiában... majdnem olyan undorító, mint a késői harmincas években.”

Ugye ismerős vádak? Aztán még rátesz egy lapáttal, amikor azt nyilatkozta a Die Zeit riporterének: „Repüljön el mélyrepülésben Kelet-Európa fölött... Fentről gyönyörű, de ne próbáljon meg landolni, mert ott élni lehetetlenség.” Kertésznek. Mert tízmillió magyar ragaszkodik ehhez a földhöz és ötmillió vágyakozik arra, hogy itt éljen és haljon. Nem is értem, hogyan létezik az, hogy már több mint ezer éve kibírtuk az életet itt a Kárpátok koszorújától övezve. Vagy gondoljunk *Radnóti Miklós* gyönyörű vallomására, amikor arról ír, hogy másnak csak térkép e táj, de neki szülőhazája. És ami a legmegdöbbentőbb, Kertész az embertelen szenvedéseit is áruba bocsátja: Íme: „Én mindent eladok. Épp most írtam meg a Sorstalanság forgatókönyvét, amelyben még elmentettem néhány emléket.” (A Die Zeit kérdése az volt, hogy vannak-e még olyan emlékei Auschwitzról, ami még nem lett irodalom?)

Vigasztaló, hogy nem mindegyik magyar származású Nobel-díjas lett hálátlan ahhoz az országhoz, amely elindította kARRIERJÉT. *Oláh György* 1994-ben kapta meg a kémiai Nobel-díjat. Soha nem felejtette el, hogy honnan jött. Így nyilatkozott: „Családommal együtt új hazára leltem, s miközben büszke vagyok rá, hogy magyar vagyok, amerikai lettem... Magyar származású amerikai vagyok...” Amikor *Oláh* a Nobel-díj birtokában először jött Magyarországra *Harsányi Jánossal* együtt (1994. évi közgazdasági Nobel-díjas)

hogy találkozson magyar kutatókkal, becsámolóját azzal kezdte, hogy amit tud, azt a középiskolában alapozták meg, a Piarista Gimnáziumban. Harsányi vallomása rímelt rá, őt ugyanis a budapesti Evangélikus Gimnázium indította el sikeres útján. De sorolhatnám tovább: *Wigner Jenő* is a Fásoriba járt, *Hevesy György* a piaristákhoz, *Szent-Györgyi Albert* a Lónyai utcai Református Főgimnáziumba.

Szentágothai János, a keresztény–zsidó párbeszéd szorgalmazója a magyar Nobel-díjasokat bemutató kiállítás megnyitóján a következőket mondta: „Egy másik pont, amit lapjaink szóba hoztak, az a tény, hogy nem csupán az atomgalaxis Nobel-díjasai, de Nobel-díjat nem nyert két legzseniálisabb tagja, Neumann János és Szilárd Leó és sokan mások is zsidó családból származtak. Ez tagadhatatlan és fontos tény, de nekem büszkeség forrása: Másutt is voltak jómódú, nagy kultúrájú zsidó családok, de nem adtak atomgalaxist. Ott volt ugyanis a háttérben a *Bolyai*-ak tradíciója és a Fásori Evangélikus és a Trefort utcai gimnázium tanári kara, és nem utolsósorban a Budapesti Egyetemen *Ortvy Rudolf* szemináriuma.”

Kérdezhetnénk, hogy mi volt a célja annak, hogy éppen egy magyar származású író kapta a világ legrangosabb díját, méghozzá a holokausztéma több szemszögéből való feldolgozásáért? Ha figyeljük Kertész nyilatkozatait, a rá rímelő hazai sajtó cikkeit – *Tamás Gáspár Miklós*, *Eörsi István* stb. – azonnal kiderül, hogy provokációra használják föl *Alfred Nobel* hagyatékát. Már az a tény, hogy nem lehet szó nélkül hagyni a sértegetéseket, a valótlanságokat és arcucsapásokat, ürügyet szolgáltat a liberális honi és külhoni sajtónak az antiszemitizásra, fasisztázásra, rasszisztázásra. Ezzel sok mindent elfednek, ami a balliberális kormányzat alatt történik a demokrácia ellen, lejáratják a magyar konzervatív és nemzeti liberális oldalt és politikusait. Kirekesztésről beszélnek, miközben ők rekesztenek ki másokat, megfojtják a szabad sajtót.

Kertész Imre Sorstalanság című kötetét 3800 könyvtárba küldik szét, nehogy feledésbe merüljön a holokauszt. A szándék helyes. Még csak azt kellene megtenni, hogy a gulágokon megölt, mintegy százmillió ember emlékét fönntartva hasonló dokumentumokkal lássák el az ország könyvtárait, vagy a magyarok többszöri etnikai irtásáról szóló könyveket is sorakoztassák fel Kertész Imre kiváló munkája mellé. Mert a halálban mindenki egyenlő, a veszteség mindenkinek egyformán fáj. ■